

Nyt paradigme for produktion af biblioteksdata

- hvad betyder det for brugeroplevelsen?
- ved Camilla Riis Petersen, crp@dbc.dk

DR.DK DRTV DR LYD

DR

SENESTE NYT INDLAND UDLAND PENGE POLITIK REGIONALT VEJRET

Seneste nyt

KORT NYT | 29. JUN 2023

Biblioteker skal moderniseres med ny standard for 16,2 millioner

LES OP ORDBOG TEKST

AF
Flemming Brandt

Kulturministeriet har afsat 16,2 millioner kroner til at modernisere bibliotekernes digitale værktøjer.

En ny katalogiseringsstandard, som i dag bruges i store dele af biblioteksverden i Europa og USA, skal gøre det nemmere for at finde deres materialer og gå på opdagelse i bibliotekernes store samlinger.

- For 50 år siden, da de danske biblioteker satte strøm til kartotekskortene, var de pionerer inden for elektroniske data og databehandling.

Kultur MINISTERIET
SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

OMRÅDER TILSKUD

Stort løft af bibliotekernes digitale infrastruktur

29.06.2023

Landets biblioteker skal moderniseres med overgangen til en ny katalogiseringsstandard. Det betyder, at det fremover bliver lettere for brugerne at finde deres materialer og gå på opdagelse i bibliotekernes store samlinger. Der er afsat 16,2 millioner kroner til arbejdet.

Recap – hvad er RDA?

RDA er et internationalt regelsæt, der fastlægger, hvordan man registrerer biblioteksmaterialer

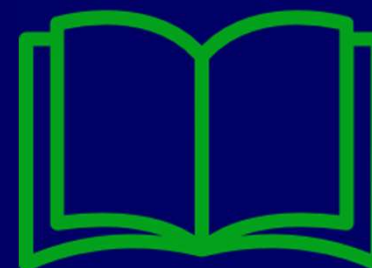
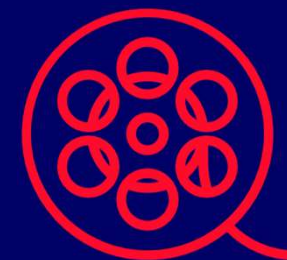
- Mere tidssvarende regelsæt
- Eksisterende internationalt regelsæt
- Understøtter udveksling af data

Hvorfor er regler nødvendige?

Et regelsæt er nødvendigt for at vi kan lave **konsistente** og **sammenhængende** data

- Biblioteksmaterialer kan være meget forskellige
- Med et regelsæt opnår bibliotekerne en fælles forståelse for hvordan registreringerne skal udformes
- Et fælles regelsæt sikrer at brugeren kan finde relevante materialer

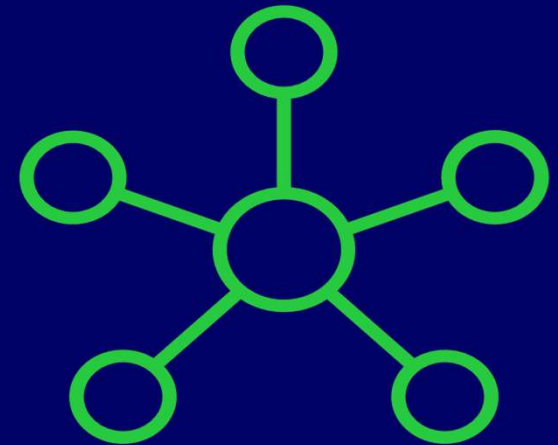

Organisering og strukturering af data

Men RDA er ikke kun et nyt regelsæt

Det er også overgangen til en ny datamodel, der har fokus på:

- Fokus på relevante sammenhænge
- Brugervenlige data
- Konsistente og bæredygtige data

Nuværende datamodel

Den nuværende datamodel forholder sig til de enkelte udgivelser
hver især

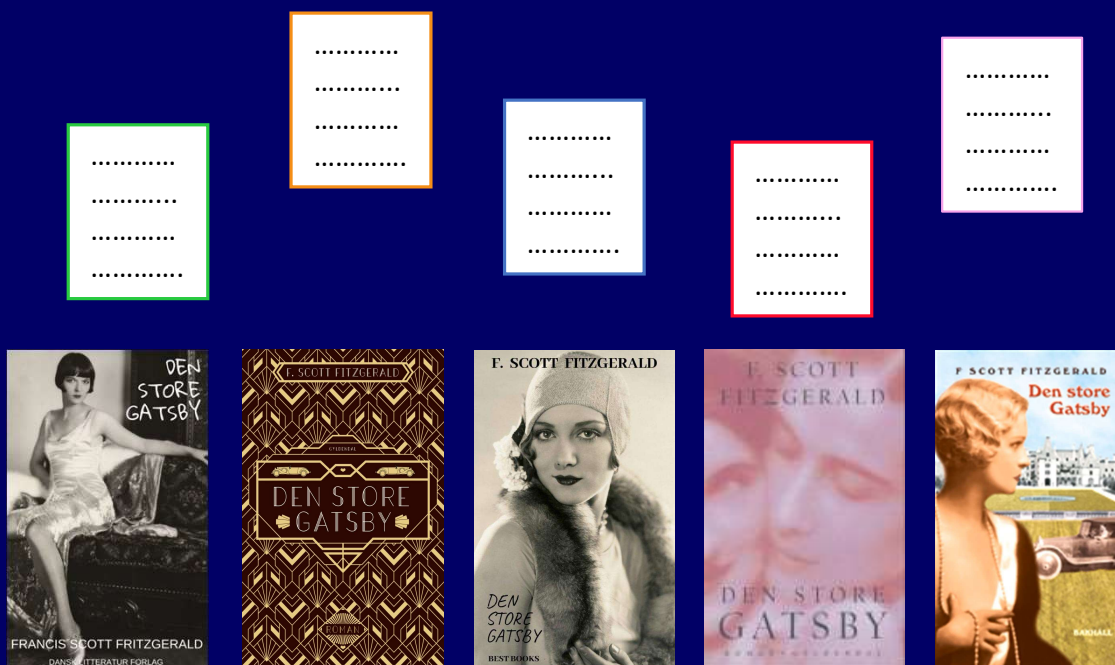
- Svært at samle materialer, der opfattes som det samme
- Begrænsede muligheder for at vise relevante sammenhænge mellem biblioteksmaterialer

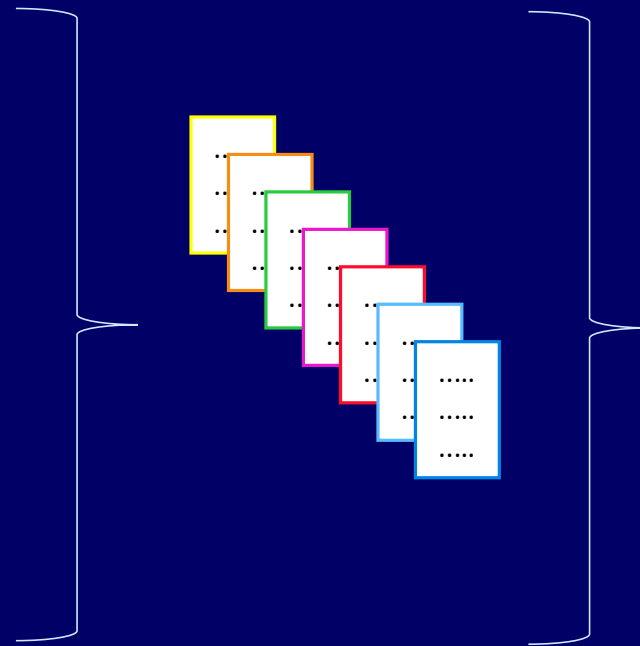
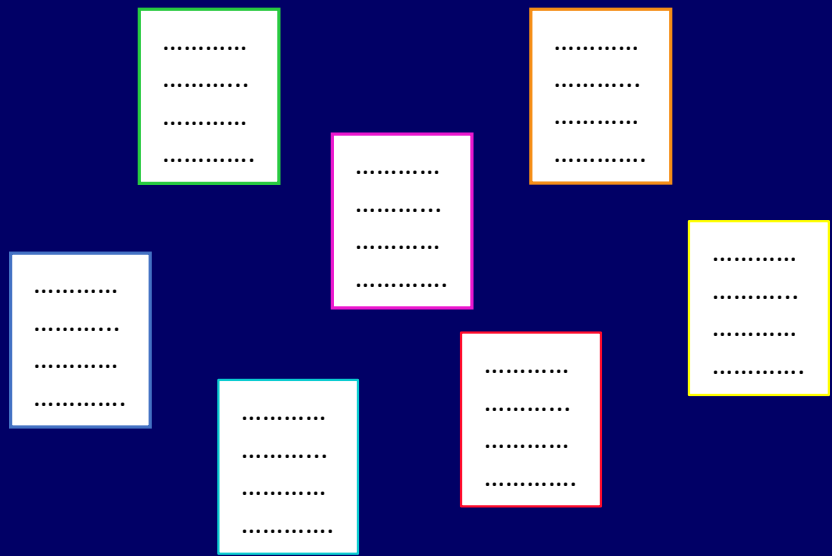

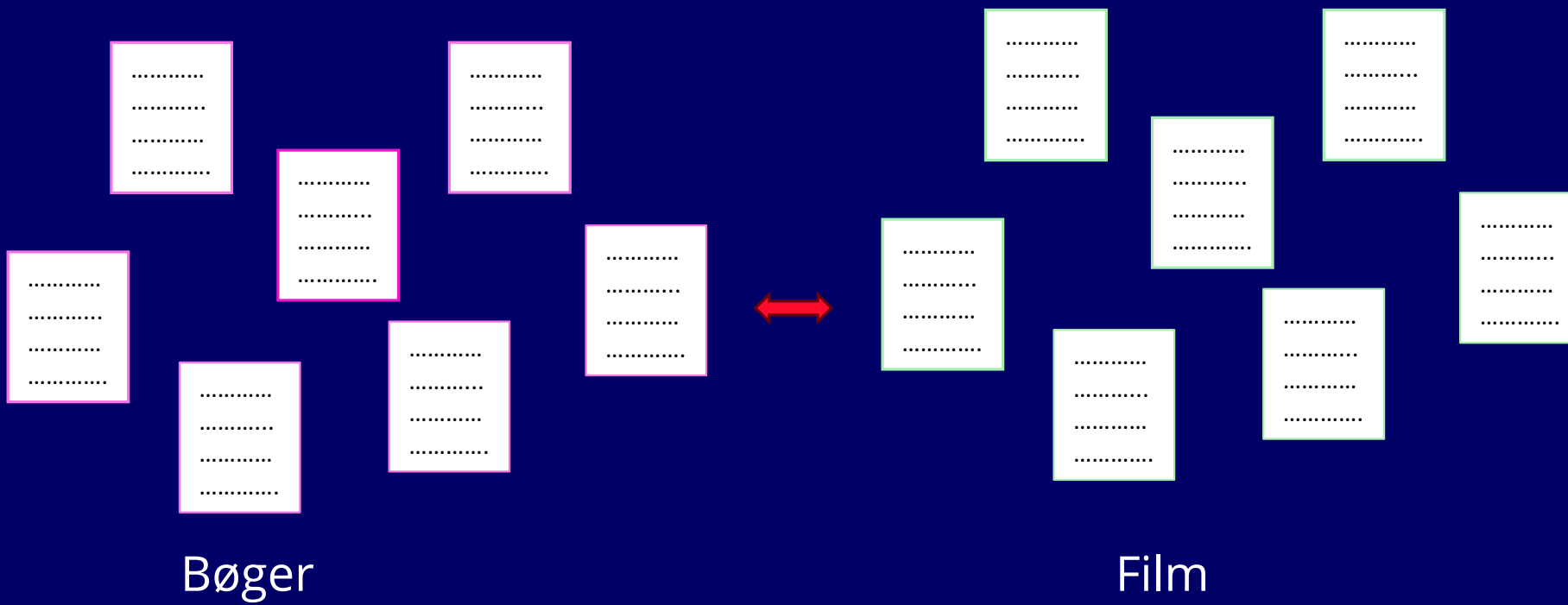
Eksempel

Den store Gatsby

Hver version af bogen – fx den trykte bog, e-bogen, lydbogen, 2. udgaven, får hver sin selvstændige registrering

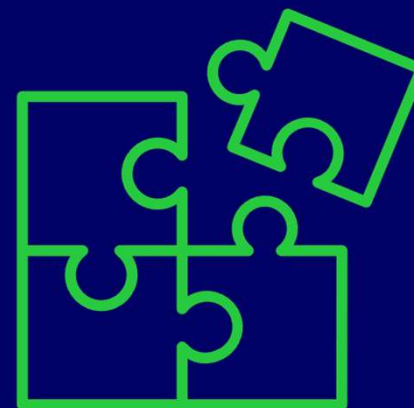

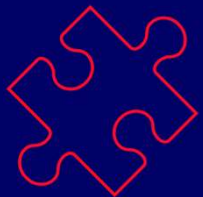
Ny datamodel

I den nye datamodel indgår data i et netværk

- Udvalgte data splittes op i forskellige, selvstændige entiteter, som kan genbruges
- Entiteter kan relatere til hinanden på forskellig vis, og mellem forskellige niveauer
- Entiteterne forankres i nationalt register

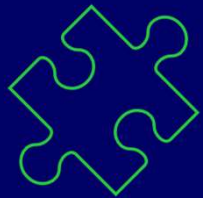

Udvalgte byggeklodser i modellen

Værk

- Ludwig van Beethovens "Symfoni nr. 9"
- Tove Ditlevsens "Barndommens gade"
- Charles Dickens' "Oliver Twist"

Person

- J.R. Rowling
- Tove Ditlevsen
- James Cameron

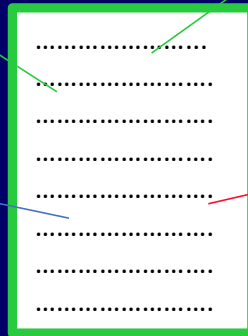
Serie

- Harry Potter-serien
- Politikens rejsebøger
- Krimiserien med Adam Dalgliesh

Autoritetsposter

ID xxxxxxxx

Sjostakovitj, Dmitrij

Person

Fordele ved den ny datamodel

- Udvalgte data splittes op i forskellige, selvstændige entiteter, som kan genbruges
- Entiteter kan relatere til hinanden på forskellig vis, og mellem forskellige niveauer
- Entiteterne forankres i nationalt register

Mere konsistente data

Livet tilbage

Havet kalder

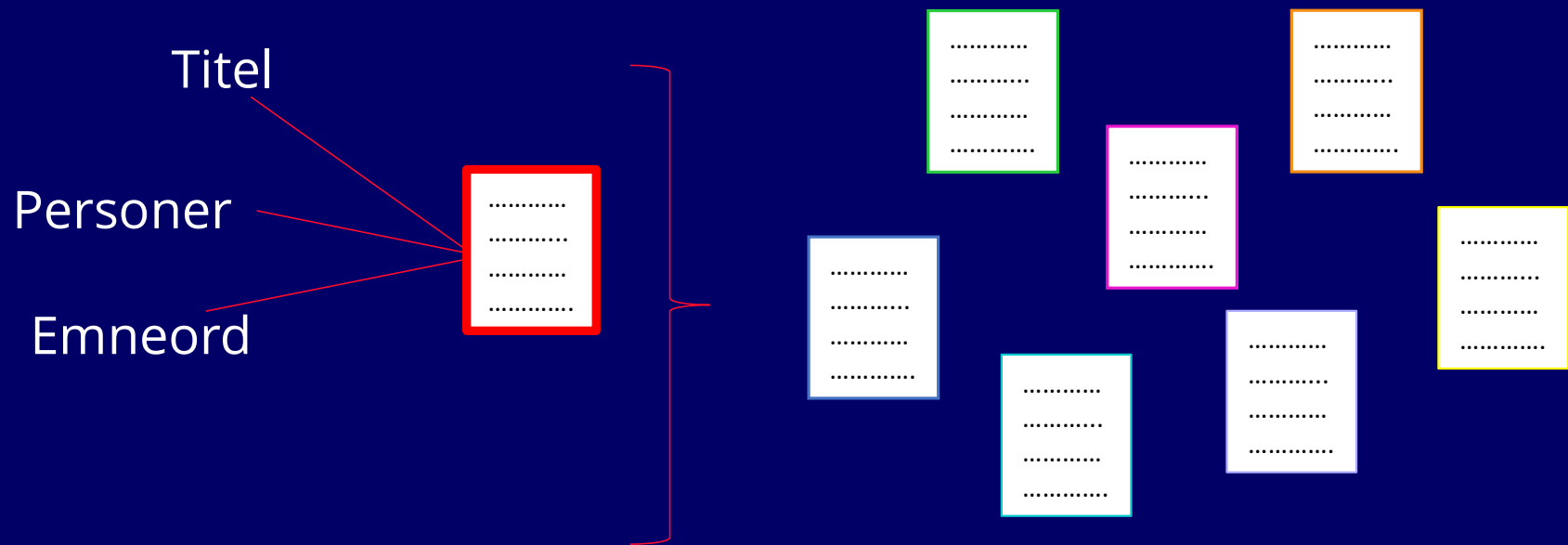
A red-bordered box containing ten horizontal dotted lines for text entry.

Shostakovich, Dmitriï Dmitrievich
Дмі́трий Дмі́триєвич Шостако́вич
Sjostakovitsj, Dmitri 1906-1975
Shostakovich, Dmitriï Dmitrievich

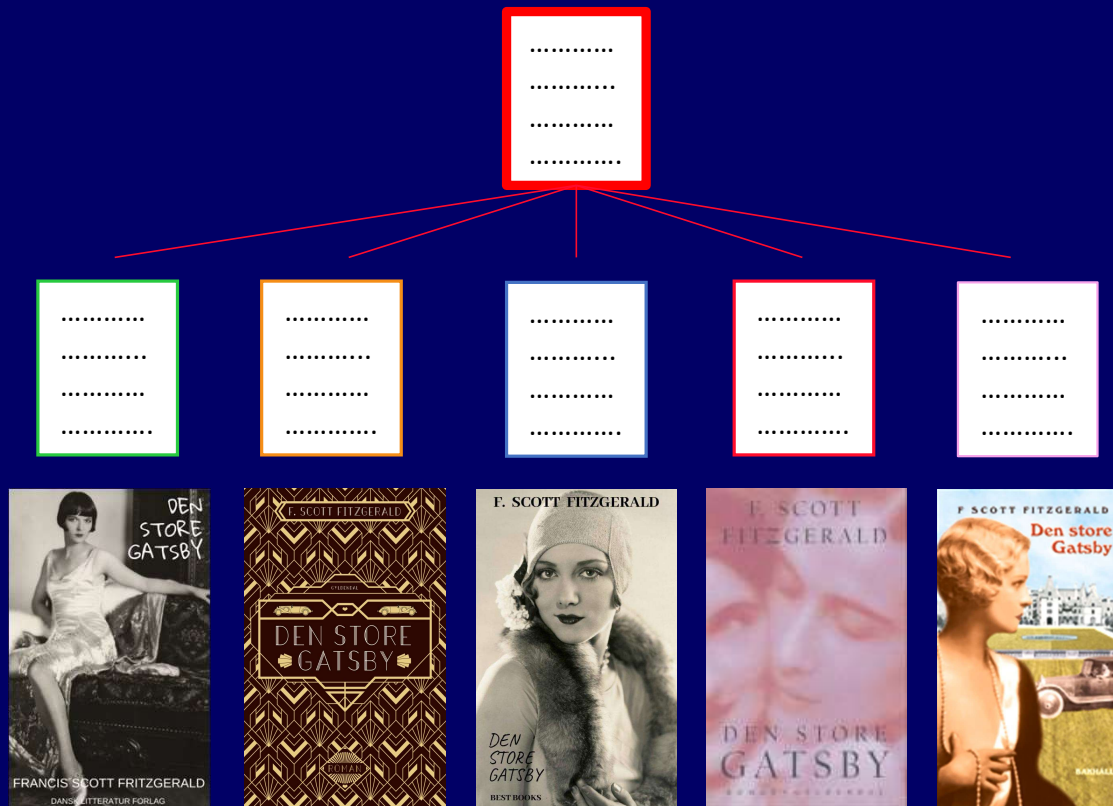
A green-bordered box containing ten horizontal dotted lines for text entry.

Bæredygtige data

Mange af de data der gælder for værket gælder også for de enkelte udgivelser

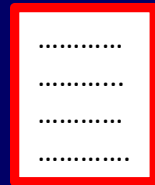
Samler versioner af det samme

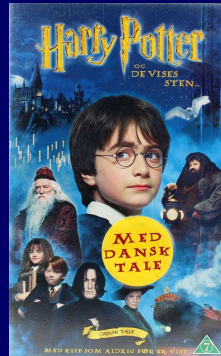
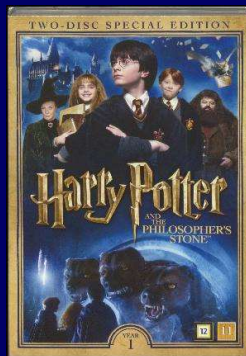
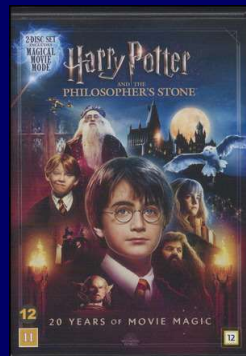
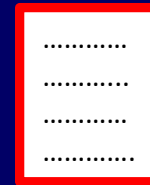
Hver registrering af bogen knyttes sammen ved hjælp af værket

Bedre sammenhænge mellem værker

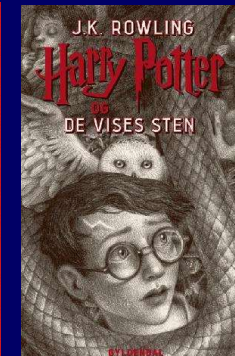
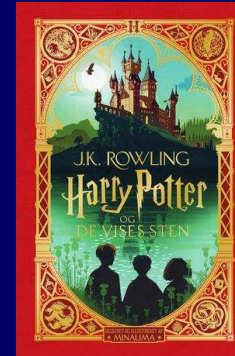
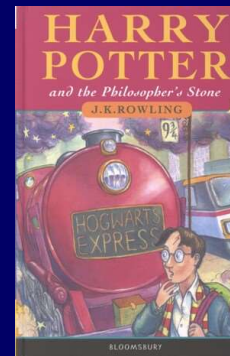
Harry Potter og de vises sten

er filmatisering af

Filmversioner

Bogversioner

Bedre sammenhænge mellem serier

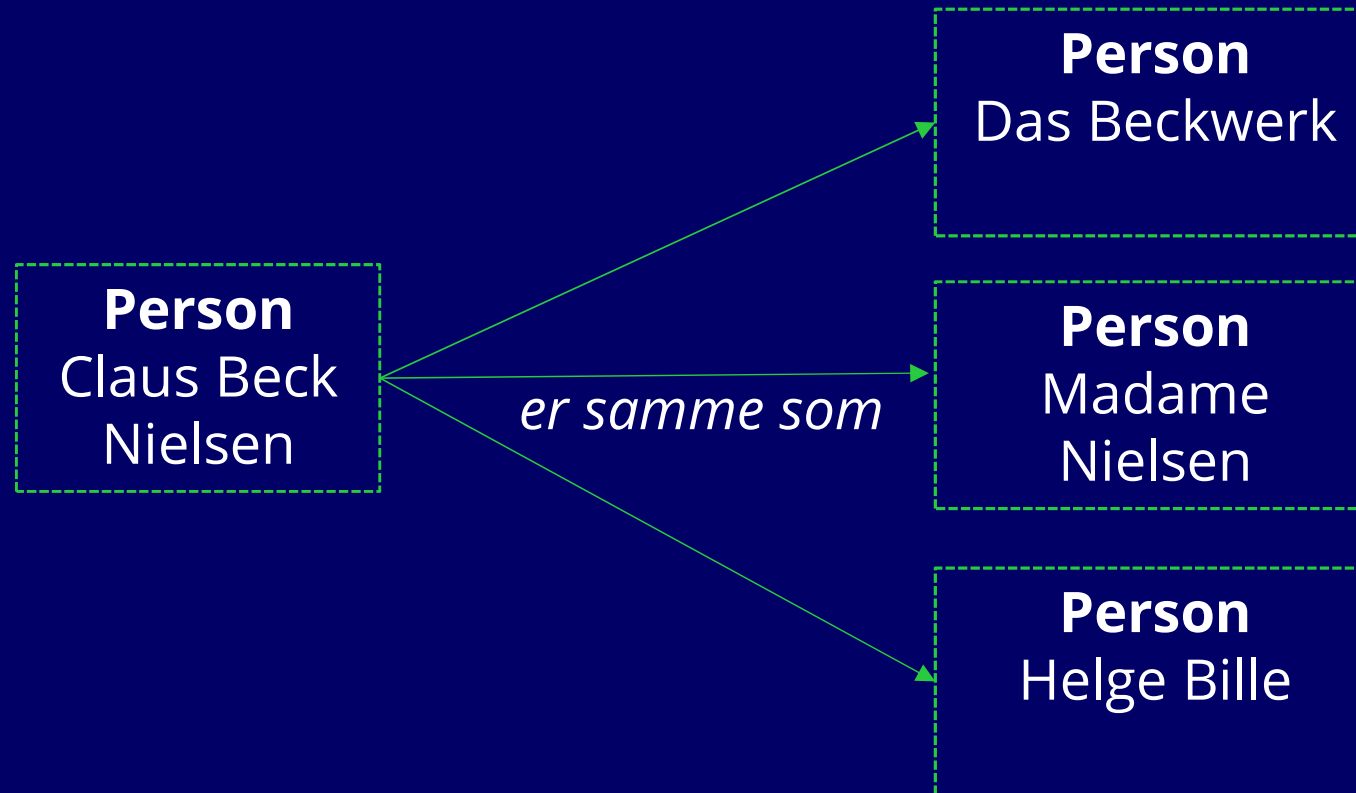
Serie
Vikings -
Valhalla

er efterfølger af

Serie
Vikings

Bedre sammenhænge mellem personer

Hvad med emneordene?

Emneord takt og tone livskvalitet kærlighed ▾

Emneord slankekure vægttab faste ▾

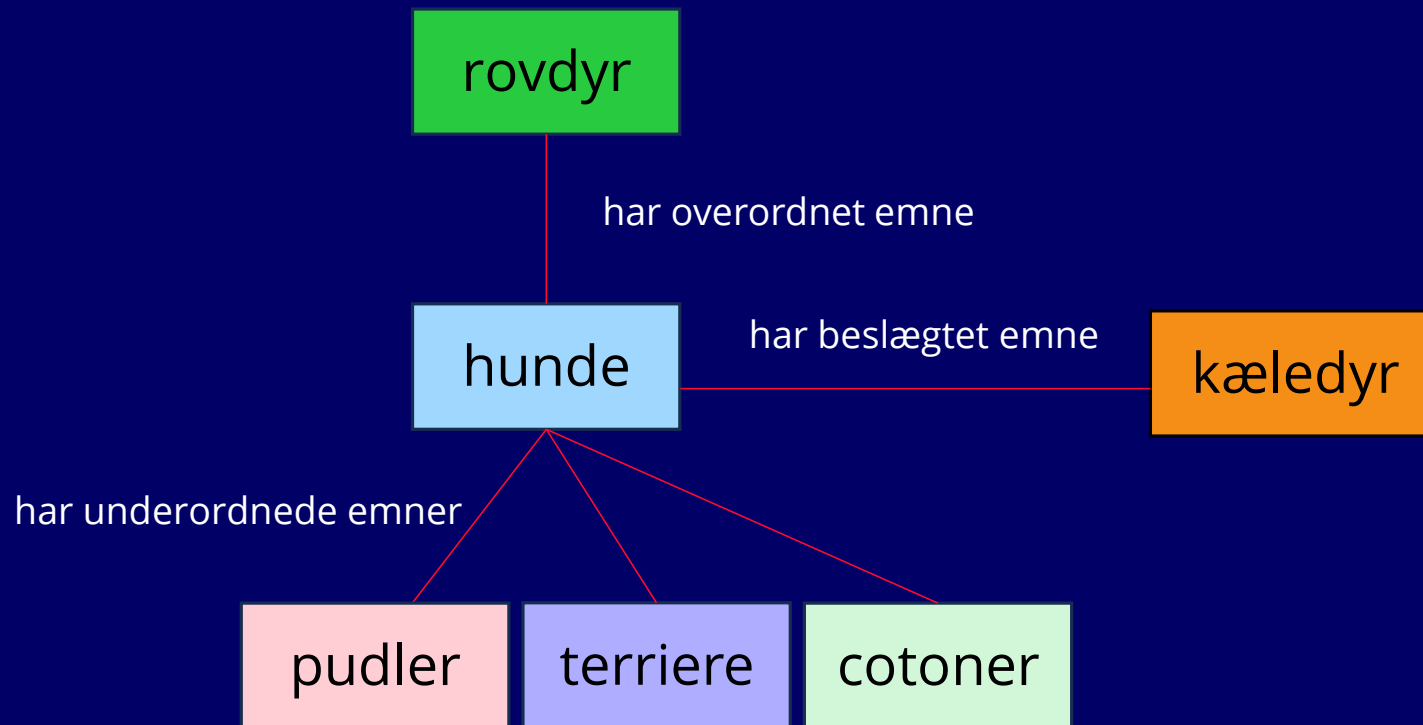
Emneord nøjsomhed mådehold adfærd ▾

Emneord signalstoffer hormoner psykokemi hjernen humør følelser sindet kroppen
psykisk sundhed selvhjælp

Manglende struktur skaber problemer

Udviklingen af en dansk ontologi

Ontologiens potentiale

struktur & overblik

hospitaller
sygehuse

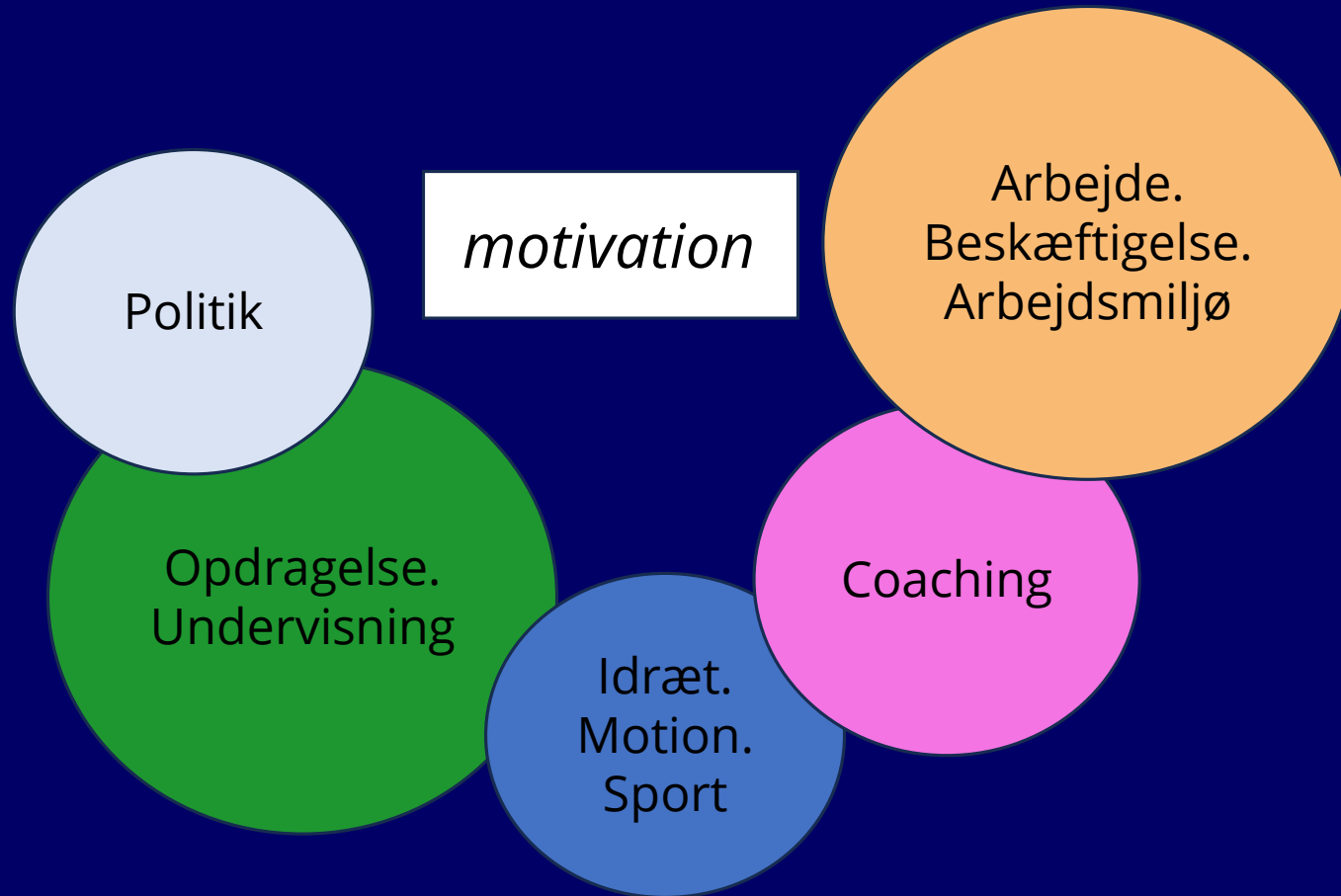
eksorcisme
djævleuddrivelse
dæmonuddrivelse
exorcisme

PET
Politiets Efterretningstjeneste

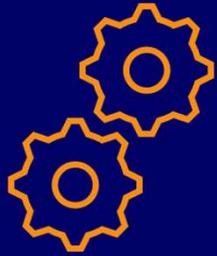
Ontologiens potentiale

navigation og søgning

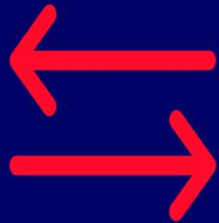
Ontologiens potentiale

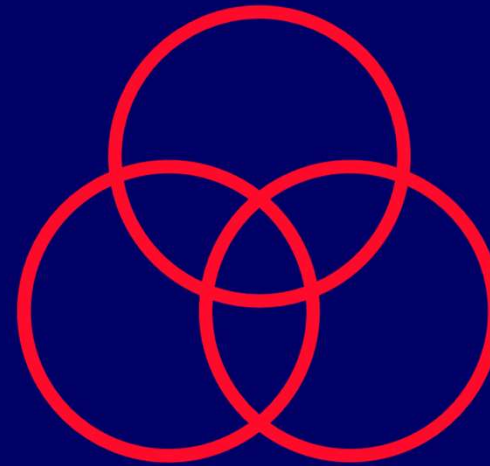
Automatisk
indeksering

Ontologiens potentiale

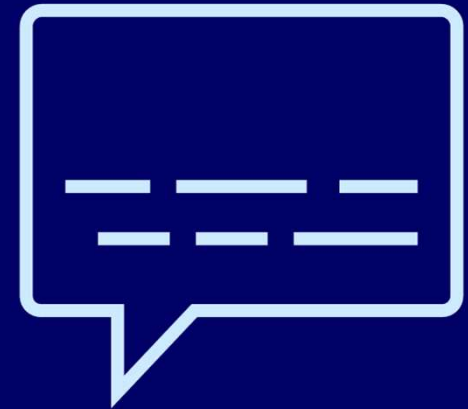

Mapning mellem forskellige
emneordssystemer

Hvordan griber vi det an?

- Udgangspunkt: YSO, udviklet af det finske nationalbibliotek
- Et udvalg af de danske emneord oversat til engelsk og svensk
- Efterfølgende mappet til begreber i YSO

Restmængden

- Restmængde på ca. 51% af DBC-emneordene som ikke er blevet mappet automatisk

Fx

- Emneord der vedrører danske forhold
- Meget specifikke emneord – fx *vestafrikansk viftefingergekko*
- Sammensatte emneord – fx *isbjørnejagt*

Spørgsmål?